

Любко Дереш

**ТАМ,
ДЕ
ВІТЕР**

роман

Любко Дереш

**ТАМ,
ДЕ
ВІТЕР**

р о м а н

ЛЬВІВ

УДК 82-32

Д-36

Любко Дереш

ТАМ, ДЕ ВІТЕР

Роман

«Там, де вітер» — історія кризи письменника-бунтівника, яка розгортається водночас із війною в країні. Аполітичний маргінал, аби віднайти втрачене натхнення, вирушає в тур Україною у ролі гонзо-журналіста разом з рок-гуртом студентів-першокурсників. Однак мандрівка країною мимоволі змушує письменника шукати відповіді на питання, від яких він так відчайдушно тікає. А можливість творити в дорозі — єдиний спосіб віднайти себе знову, переосмислити свою роль у суспільстві, яке проходить через війну.

У цій історії багато алюзій на світову культуру, що зливаються у позачасовий міжцивілізаційний палімпсест, в який вписаний і герой, і Україна, переплітаючись своїм контркультурним настроєм з виразно військовою тональністю, якою просякнуті висловлювання й події в країні. І поза часом й простором вони створюють гострий діалог між нещадною реальністю і творчим началом, притаманним кожній людині.

Усі права застережено. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».**

ISBN 978-617-7654-78-9

© Любко Дереш, текст, 2021

© Видавництво Анетти Антоненко, 2021

Я глибоко вдячний людям, які допомагали в тому, аби роман «Там, де вітер» з'явився на світ. Насамперед Володимирі Рафєєнку та учасникам груп «Повість онлайн» і «Майстерня новели», першим читачам цього тексту, дякую за зворотний зв'язок і слушні поради, Інні Корнелюк — за уважність і терпіння, Анетті Антоненко — за всіляке сприяння у написанні й виданні книжки. Дякую Славікові Циганцеві за його переклад фрази «Ні пуху, ні пера» англійською. Велика подяка за консультації Андрієві Гору, Мар'яну Приступі, Оксані Стоміній, Колі Судимі, Юрію Франку, Віці Юрченко, моєму татові Андрієві Дерешу, моїй мамі Лілії Клос, а також усім тим, хто був поруч й у моєму серці.

Любка Дереш

У вас нуль непрочитаних повідомлень

Аліса прийшла на зустріч зі спізненням майже на пів-години, коли годинник на стіні біля барної стійки показував уже фактично половину сьомої вечора. На вулиці стояв мороз, і легкий сніг, який припорошив усе, трішки скрашував пейзаж за вікном піцерії — у світлі натрієвих ламп він здався майже ліловим.

Аліса виявилася невисоким підлітком у глупій в'язаній шапці, в занадто великій шкірянці, потицяній блискучими заклепками, мовби знятій із чужого плеча, замотана товстим шерстяним шаликом.

— Привіт, — сказала вона невпевнено, скинувши свою глупу шапку, блискучу від налиплих сніжинок, і Макс Тарнавський побачив, що в дівчини коротке, грубо зроблене, наче вона обстригала сама себе, чорне дротяне каре.

— Привіт, — озвався він. — Я замовив піцу. Будеш?

— Мені «Криваву Мері», — без вагань сказала Аліса, сідаючи за стіл навпроти Тарнавського. У піцерії замість стільців при столиках уздовж вікон стояли спинка до спинки диванчики, оббиті червоним дерматином, як у традиційних американських дайнерах. Уздовж барної стійки, де неспішно наливали пиво двоє офіціантів у чорних запасах, був ряд високих табуретів на гнутих ніжках із нержавіючої сталі. Гучно грала музика, на великому екрані над офіціантами транслювався запис концерту Роберта Планта з «Лед Зеппелін». Камера час від часу вихоплювала великим планом його експресивно перекошений рот перед мікрофоном. Була середина тижня, кафе — заповнене заледве на третину.

Аліса вся розчервонілася з морозу і здалася Макс у своїй грубій, підлітковій красі навіть дещо привабливою. На фото,

які він переглядав у Аліси на сторінці, вона була схожа на хлопчика-школяра. У житті Аліса була більш симпатичною.

Відчувалося, що вона не просто захекалася з вулиці, поспішаючи у бушлаті та грубому шалику, а ще й шалено соромилася Тарнавського. Це відгукнулося йому якоюсь ноткою піднесеної меланхолії. І поки Аліса розмотувала довгий, завбільшки з анаконду, шалик і скидала важку шкірянку, Макс втямив, що та примарна і абсолютно безґрунтова надія на щось романтичне, яка була в нього, коли він погоджувався на цю дивну, беззмістовну зустріч, враз розсіялася. Від дівчини віяло чимось таким важким, неохайним і безнадійним, що Тарнавський зрозумів — якщо він зараз на це все підпишеться, то стрімко піде на саме дно, тепер уже без шансів на покращення. Макс був завжди обережним, волів ніколи не крутити романи із шанувальницями навіть у часи свого успіху. Останні ж роки, коли його слава скандального письменника, викликана першими дивовижно популярними романами, поступово згасала, Тарнавський узагалі старався не показуватися на публіці. Навіть простий виїзд у центр — у книгарню на Льва Толстого, чи в якийсь із пабів на Подолі, де, як Максові здавалося, всі його мали би впізнавати, давався Тарнавському з великими зусиллями.

Остання книжка Тарнавського була розгромлена критиками, та з літературного кумира він був перетворений ледь не на посміховисько. Молодий ще цілком письменник, надія, так би мовити, української прози. Тепер Макс надто гостро почував себе вигнанцем із якогось вищого світу: світу неперервних інтерв'ю, презентацій, поїздок на закордонні ярмарки до Європи. Надто складно було пояснювати знайомим, чому все так сталося. Ще важче було пояснити, чому він не писав нічого нового усі ці роки. Що гірше, запитували останнім часом у Тарнавського про це все рідше й рідше. Тому-то лист від ексцентричної студентки-шанувальниці, яка називала себе «Еліс Пропеллергед», став не те щоб надією — безглуздою нагодою потішити своє авторське самолюбство, підлітковою спробою довести собі: ти ще для когось цікавий і важливий.

— Вибач, затримали на парах, — пояснила вона без нотки розкаяння своє спізнення. Погляд Аліси затравлено бігав по

кафе: чи то в пошуку дверей до вбиральні, чи то розглядаючи зроблені «під Воргола» портрети знаменитостей, якими були завішані стіни піцерії. Місце їх зустрічі було надто строка-тим, незатишним, з холодним колючим світлом.

— Любиш шістдесяті? — спитав Тарнавський з легкою іро-нією. Це була пропозиція Аліси — зустрітися тут.

— Ще би. Я фанатка бітників, — озвалася та, все ще хова-ючи погляд. — Обожаю «Дорз», «Діп папл». Ну, ти зрозумів... Всю контркультуру американську.

Тарнавський із деякою цікавістю стежив за тим, як Аліса вгніжджувалася навпроти нього, обклавшись рюкзаком, курткою та іншими речами, які можна було б повісити й на вішак біля дверей. З наплічника дівчина, досі помітно нерву-ючи, одразу ж для чогось витягнула потріпаний роман Кена Кізі, наче збиралася тут читати у перервах між розмовою, і пом'яту пачку «Лакі Страйк». Було видно, що її руки від хви-лювання навіть трішки тремтіли. Все це якось здивувало і навіть зворушило Макса, змусивши кутики вуст здригнутися в усмішці. Невже він справді такий великий?

Їм поставили на стіл каву для нього і «Криваву Мері» для Аліси. Вона зразу ж перекинула коктейль у рот і, здається, її трішки розслабило. Погляд дівчини перестав метатися загнано по закутках кафе — і вона, нарешті, змогла підвести на нього очі.

— Я режисерка, я писала тобі, — сказала Аліса, ставши враз діловитою. — Вчуся в Карпенка-Карого. Я хочу з тобою серйозно поговорити.

— Добре, — погодився Макс, відчуваючи, як у серці пробуджується незрозуміле тепло до неї, до її відкритої для холод-них вітрів юності. — Давай.

— Я прочитала всі твої книжки. Ше в школі. Чувак... Ти би знав... я реально хворіла тобою. Це було дуже круто. А потім ти написав цю херню, як її...

— «Там, де вітер», — підказав він, моментально впізнавши риторику літературних оглядачів: спочатку молодий бунтар написав три майже геніальні романи про підлітків (пер-ший сприйняли найкраще, про третій вже казали, що автор починає повторюватися), потім мовчання: пошук нових тем, юний лев готується до стрибка і р-раз — стається якась лажа

і з'являється це непорозуміння. Після чого Макс надовго замовк. На п'ять, здається, вже років.

— Скільки ти вже нічого не пишеш? Коли в тебе остання книжка виходила?

— Не рахував, — збрехав він.

— Чувак, ти писав такі круті книжки, — очі її заблистіли. Аліса дістала з пачки «Лакі Страйк» пом'яту в кількох місцях цигарку, розпрямила її, дістала з кишені картатої сорочки велику сріблясту запальничку «Зіппо» на бензині (в Макса колись була така; страшенно незручна і смердюча штука) і припалила так невимушено, як тільки вміють дівчатка-підлітки, що знайшли в собі сміливість курити в громадських місцях без остраху осуду з боку мами. Макс звернув увагу на те, що, попри перше прикре враження, груди в неї все ж були, хоч і мінімально позначені. А може, це просто відстовбурчував ліфчик. Каре надавало їй неприступного, суворого вигляду. Вона склала руки на грудях, тримаючи між пальців запалену сигарету.

— Будеш? — дівчина, впіймавши Максів погляд, просунула через стіл пачку до нього.

— В тебе все, як у кіно, так? «Зіппо», «Лакі Страйк», все це місце... — він обвів поглядом аляпуватий дизайн піцерії.

— Є трохи, — Аліса труснула гривкою, так що її каре розсипалося, прикривши половину обличчя. Вона випустила дим, тримаючи в руці сигарету на відльоті, худе, кістляве, миршаве дівчисько. — Я фанатка американського кіно. Шістдесяті. Взагалі фанатка всього, що пов'язано із шістдесятими.

Він витрусив із пом'ятої пачки сигарету, приклеїв її собі між обпечених на морозі губ і Аліса піднесла йому вогонь.

— Кен Кізі? — спитав Тарнавський, видихаючи дим і показуючи на книжку. — Найгірший його роман, до речі.

— Мені подобається, — Аліса з викликом подивилася на нього. — Керуак, Гінзбург, Берроуз... «Меррі Пренкстерз»... Ніл Кессіді... Це ж просто боги! Хіба ти так не вважаєш? У тебе перші твої книжки — це ж теж ода біт-поколінню...

— «Ода біт-поколінню», — Макс скрушно похитав головою і прикрив обличчя долонею.

— Що, хіба не так? — спитала Аліса з дивною злістю в голосі. Підійшов офіціант і поставив між ними велику дерев'яну дошку з паруючою піцою.

— Мені ще одну «Криваву Мері», будь ласка, — дівчина звела на секунду очі до офіціанта, стараючись, мабуть, аби її слова звучали максимально впевнено і по-дорослому. Впевнившись, що її замовлення не продинамлять через неповноліття, Аліса перевела погляд знову на Макса. — Хіба ти не хотів стати таким крутим, як вони?

— Слухай, мої перші книжки — це просто сперматоксикоз підлітка.

— Та ну. Це було круто. Це охіренно. Це було... «вау», чувак!

— Це було просто тупо.

— Міньєт у шкільному туалеті. Школярі, які організовують теракт! Автостоп, блін! Це ж охіренно як круто. Цитати з Моррісона, з Керуака. Я була просто в шоці, коли це все прочитала! Я подумала: «Нереально, невже хтось є ще такий самий, як я, кому це все цікаво?» Хто бачить, яке життя є насправді, а не все те, що намагається нам втюхувати суспільство?

— Тобі не сподобався «Там, де вітер»?

Аліса пирхнула і відкинула голову назад.

— А фіглі там хорошого? Пацан живе на маяку на косі, вивчає міграцію сірих качок. Це ескапізм. Ти що, блін, орнітолог, щоби про таке писати? Ти ж міг писати далі, як Том Вулф. Читав «Електропрохолоджувальний кислотний тест»?

— Взагалі-то, я писав «Там, де вітер» не для наслідування, а для того, щоби стати самим собою, — сказав Макс. — Пригощайся піцою.

Аліса на це нічого не відповіла, тільки дивно довго дивилася на нього.

— Шо, засцяв продовжувати, та? Засцяв прожити життя так, як жили ці чуваки? Бензедрин, пейот, морфій... Вони пробували життя. Не сцали. Тьолки. Тюрми. Бухло. Автостоп. По самому краю пройти. В тебе ж також це було, поки ти не сциканув. Розумієш, ти ж був іконою контркультури, іконою, гуру! — сказала вона з якимось майже відчаєм у голосі. — На що ти себе перетворив? В гуртязі я друганам своїм розказувала про тебе. Знаєш, що вони мені сказали? «Макс Тарнавський списався». Ще на другій книжці. «Тарнавський — пустишка». Я їм доказувала, що ти не лох, що в тебе реально круті романи. Крім останнього. Не здавайся.

Ти ж можеш! Пиши про реальне життя. Про те, як у гуртязі тебе можуть трахнути двоє незнайомих пацанів. Як бухають малолетки, тому що в них повна жесьть у житті, лазять вночі по вулицях, нікому не потрібні, тому що суспільство ними не цікавиться. Як... як геніальні люди тусуються поміж нас і помирають молодими, і ніхто про них не знає...

На цих словах в Алісі раптом на очах виступили сльози, скотилися по щоці. Вона змахнула їх і відвела погляд. В неї були довгі темні вії, які він не зразу помітив.

— Не звертай уваги, — сказала вона, втягуючи носом повітря. — Це я просто друга одного згадала.

Тарнавський мовчав, не знаючи, що сказати. На годиннику — двадцять хвилин по сьомій, вже би повертатися додому. Він подумав про кухню зйомної квартири, де щовечора о восьмій, сидячи за столом з ноутбуком, намагався почати новий роман, і про те, як щоранку стирив усе, написане за ніч. Наскільки було б доречно, якби Макс зараз запросив її до себе? Теплий душ, вино із супермаркету, секс на рипучому дивані. Потім її щоденні пари. В нього — ревності, коли вона затримується після занять. У неї — напруги від того, що він надто старий, щоб волочитися по тих самих клубах, що й вона. Втома від її ниття і зануреності в безнадійність буття, врешті — розрив. Розказати якось друзям, що переспав із неповнолітньою? А вона, натомість, повернеться в гуртягу і розповідатиме, який козел цей Тарнавський. Для чого це йому? І для чого це їй?

Врешті, Макс відчув, що має якось відреагувати.

— Слухай, мені шкода, що так із другом сталося, не знаю, що саме. І ці пацани в гуртязі... Вони не дуже тямили в тому, про що казали. Я тобі дуже дякую, що ти покликала мене на цю зустріч. Може, я й напишу щось після цього. Ти просто... це саме... Словом, я тобі дуже дякую, що ти мене перед друзьбанами своїми з гуртожитку захистила... Ти реально крута. Мені приємно.

— Я тобі можу показати все це, — сказала вона вже зовсім невпевнено і тихо, не підіймаючи до нього очей. — Показати реальне життя...

— Алісо, — Тарнавський узяв її за руку, але дівчина миттю висмикнула її. — Ти взагалі супер. Дякую тобі дуже. Ти... я

не знаю... Я вже, мабуть, не в тому віці, щоб бачити життя так, як ти. А ти — ти супер. Ти зможеш зняти круте кіно. Про реальних бітників.

Він підтиснув губи і посміхнувся їй.

— Ну, мені вже треба йти. Я розраховуюся.

Розраховувшись біля каси, Тарнавський зняв пальто з вішалки при вході. Накидаючи його на себе, лиш краєм ока поглянув востаннє на дівчину — Аліса сиділа, зсутулившись і майже сповзла з диванчика, спиною до нього, тримаючи перед собою розгорнуту книжку. Чомусь йому здалося: книжкою вона прикриває обличчя, аби не було видно, що плаче. Коли Макс виходив, дзвіночок над вхідними дверима дзенькнув, і він востаннє поглянув на неї, але Аліса не дивилася йому услід. Макс, не озираючись, рішуче, аби не передумати, поспішив по ледь засніженій, освітленій холодним колючим світлом вулиці вниз до метро.

Чоловік у повний зріст

Через день Аліса написала йому знову.

«Слухай, у мене є серйозна пропозиція до тебе. Даремно ти так швидко втік».

Макс сидів на кухні зйомної квартири — півтораметрового карцерного простору з високою закопченою жиром стелею, де над тобою звисали, готові от-от обрушитися на голову, високі кухонні шафи, масляно-жовті від налиплих випарів олії і диму, стінка, що стояла там з радянських іще часів, заповнена старими друшляками і міксерами з обмотаними синьою ізоляційною стрічкою електричними вилками. Тарнавський сидів у цій в'язниці, не сміючи зробити зайвого руху, аби щось не повалити — лише він, увімкнутий на газовій плиті вогник, щоби було тепліше, і привідчинена кватирка, щоб не накопичувався чадний газ і можна було курити. Масивна кришталева попільничка була одним із приємних додатків цього радянського інтер'єру, який Макс міг собі зараз дозволити знімати. Якщо завгодно — його келія з пригнічуючим клітчастим лінолеумом на підлозі,

трупно-зелені квадрати, що чергуються із зачовганими кри-
ваво-червоними, кольору передсмертної блювоти.

Тарнавський перебивався перекладами і текстами для
рекламних сайтів — наприклад, усе про холодильники або
все про покер. На сьогодні запланована робота була зро-
блена, і перед Максом поставала перспектива — накуритися
трави і ввімкнути порно, чи спробувати знову взяти штур-
мом те, що мало бути, в його розумінні, новим романом.
Як на разі, далі першої глави в нього справа не йшла, і було
важко до кінця зрозуміти, що там буде відбуватися. Скоріш
за все, планував він, це мала бути низка не пов'язаних між
собою історій різних людей, які всі стають свідками чуда.
Макс ще не знав, яким може бути це чудо і що це будуть за
люди, але хотілося розказати історію свого часу — історію
цинізму, заперечення, сентиментальності, де можна знайти
ненадійний прихисток від матеріалізму, і так далі.

Обравши цього вечора добити першу главу, Макс вбивав
час, вивчаючи записи на сторінці Аліси й розмірковуючи над
тим, чи справді він правильно зробив, залишивши її саму
в піцерії. Після тієї розмови, котра набула дещо неприєм-
ного для Макса напряму розвитку, в нього почала з'являтися
ідея написати історію про підлітка, як-от Аліса, але це було
б очевидним поверненням назад, до своїх перших книжок,
і Тарнавський побоювався, що після «Там, де вітер» таке
повернення буде розцінене як чисто комерційний хід задля
збереження популярності.

Коли Аліса написала йому, Макс уже хотів лягати спати.

«А що за пропозиція?» — врешті, вирішив поцікавитися
він.

«Я хочу зняти кіно за твоїм романом. Мені потрібні права
на твою книжку. На першу, «Ні дня, ні ночі».

«Вибач, права на неї у видавця».

Аліса замовкла.

«А на другу? Теж?»

«На всі, включно з «Там, де вітер».

«Гм... А є щось, над чим ти зараз працюєш?»

«Воно ще не закінчене і тобі навряд чи сподобається» —
написав Макс.

«Можеш скинути почитати?»

«Ні, вибач».

Аліса знову на якийсь час замовкла.

Сама ідея зняти щось за його творчістю вже не раз приходила в голову продюсерам і більш досвідченим, ніж першокурсниця Аліса, але всі вони так чи інакше закінчувалися фіаско: можливо, Тарнавський народився не в тій країні і не в ту епоху, коли в тебе є шанс на екранізацію чогось по-справжньому хіпового.

«Хіпове, — впіймав себе на слівцеві Макс. — Смішно». Він давно вже не думав такими категоріями. Це було щось, скоріш за все, навіяне Алісою.

«Слухай, я хочу зняти роуд-муві, — написала, нарешті, вона. — Так, аби показати всі сучасні характери. Є група молодих людей — всі дуже різні персонажі, кожен — зовсім інший типаж. Але вони всі зібралися разом, тому що хочуть грати гард-рок. Їх об'єднує музика і бухло. І вони їдуть у своє перше турне. У мене є навіть прототип — група «Придурки». Ти чув, може?»

««Придурки»? Ні, не чув», — відписав він.

«Коротше, у мене до тебе пропозиція. У «Придурків» буде скоро зимовий тур перед Новим роком. Десять міст за десять днів. Я знімаю це все на камеру, сирий матеріал. Ти їдеш із нами і пишеш потім гонзо-журналістику, як у старі добрі часи. Про все, що побачиш. Дуже чесно».

«Слухай, я не впевнений, що це буде для мене найкращим способом потратити свій час».

«Подумай, пліз! Ми виїжджаємо двадцятого, останній концерт тридцятого в Маріуполі».

«В Маріуполі? У вас поїздка по головних культурних центрах України, так?»

«Ха-ха, це ти так пожартував? Дуже смішно» — Аліса, коли хотіла, вміла бути саркастичною.

Макс довго нічого не відписував: робив собі ще одну каву, чекав біля плити із закопченою чавунною решіткою, поки над синьою газовою квіткою не почне підходити запах у турці, кури в привідчинену квартиру, з якої тягнуло грудневою сирістю. На секунду Тарнавському уявилося, що він і справді міг би поїхати з Алісою і її друзями кудись у тур. Це могло би бути шаленим розтрясанням кісток і, можливо,

навіть зарядом якоїсь вітальності. Але він одразу ж пригадав із власних турів усі незручності тривалих переїздів — ти постійно сидиш у тісному бусику, тобі затікають ноги і спина, не можеш зосередитися на книжці перед собою, бо в тебе похмілля і бусик немилосердно трясє на ковдовбистих дорогах районного розливу, а потім, нарешті, ви зупиняєтеся десь посеред степу на невеличкій станції, де страшно зайти в туалет, але й обійти його ще страшніше, оскільки довкола нього вже розлилися цілі заводи сечі, скрізь насрано в радіусі, може, десяти метрів, а може, й ста, а може, й у радіусі ста кілометрів, наче все людство, починаючи з епохи неоліту, приходило в це загублене місце недалеко від ось цього мосту для вантажівок і ось цієї бензозаправки, і зумисне срало — поки це було можливо, срало в туалет, але, коли забило своїм гівном отвір у підлозі й засрало підлогу і стіни в туалеті (як можна срати на стіни? Це завжди дивувало Макса, коли він опинявся у таких місцях), стало срати навколо, і чомусь саме Україні випало бути тим місцем, де зосередилася ця вселенська клоака, так, наче якісь незрозумілі гріхи наших пращурів, аріїв-сіячів, оріїв, аланів, сарматів і скіфів, накликали тепер на ці землі нестримне фекальне лихо. Можна було, звісно, звинуватити у всьому радянську владу, яка зробила розруху в головах, а не в клозетах, але, поскільки «совка» вже давно не було, Макс волів би думати про вищі, божественні механізми справедливості, які просто за своєю тотальною, чи, може, навіть тоталітарною природою просто-таки силоміць змушували кожного, хто попадав у радіус дії цих проклятих місць, втрачати людську подобу і зливатися з покликом природи, достоту мов якась інфузорія чи амеба, для якої випорожнення, харчування, розмноження — лише легке хвилювання поверхонь їх вітальності, живучості, натуральний і нестримний, радісний механізм життя.

«Про інфузорію можна було б записати», — відмітив Макс, знімаючи каву з вогню до того, як вона збіжить і акуратно наливаючи собі паруючий напій у філіжанку. В останні роки він зрозумів, що є педантом і фанатиком порядку — так молода людина раптом виявляє себе впійманою у процесі старіння. Вона — вже не терра інкогніта, принаймні, в значній своїй території. А значить, вона вже не відкриває себе, а

лиш підтримує те, що було колись завойоване, здобуте, досягнуте. А значить, перестає жити і починає вмирати, бо все, одного разу зафіксоване, може лиш поступово руйнуватися у тебе на очах, і ти не можеш нічого з цим вдіяти. Один із дзенських патріархів отримав просвітлення, медитуючи на гниття гарбуза. Девід Лінч роками вивчав гниття продуктів. Усі великі рано чи пізно приходять до дослідження процесів розпаду, Максе. Тобі потрібно просто уважно придивлятися, як сипеться крізь пальці пісок.

«Але ж я ще такий молодий», — невідомо кому спробував відповісти Тарнавський, однак опонент, справедливий і чіткий, і тут знайшовся: тим краще. Тим краще, Максе, що раніше почнеш, то швидше прийдеш.

Власне кажучи, про це або приблизно про це і був його безславний роман «Там, де вітер». Кажуть, письменник усе життя пише одну-єдину книжку, переповідає ту саму думку на різні лади. Коли Максові сказали, що його третій роман, «Речовини», став повторенням першого, він змінив платівку, але, за великим рахунком, написав те ж саме, що й у першій книжці — історію відчаю людини (відмінника-старшокласника, який розмірковує над терористичним актом, хіпаря-аутиста, що наважується автостопом об'їхати Європу, тінейджерки, яка вважає, що страждає на німфоманію), індивідуальної свідомості, яка зіштовхується з власною конечністю, і її спроби цю конечність трансцендувати. Перспектива розказати про все це ще раз, і потім ще раз, і потім ще раз — кожного разу іншими словами — нагадувала Максові своєрідне прокляття, наче ти пливеш на галері й не можеш із неї зійти. Не можеш перестати бути собою.

Це було вже досить звичне коло думок, яке Тарнавський намагався охопити щовечора і виписати, аби воно перестало його турбувати. Якщо ти не можеш розв'язати якусь задачу, перетвори її на мистецтво — тоді, принаймні, ти зможеш відчувати себе причетним до тієї веремії невдач, які зазнали фіаско до тебе і зберегли при тому обличчя і певну гідність в очах інших — тих гомо сапієнсів, які, можливо, ще не дійшли в своїх міркуваннях до цих питань так гостро, щоб залипнути в них.

Макс видихнув останню хмаринку диму у зяючий чорнотою прямокутник квартирки, у якій виднілися вогники сусідньої висотки, і ковтнув трохи свіжого повітря, перш ніж повернутися знову у жовте повсякденне, монотонне, апатичне, депресивне, обрешке (яке ж воно, все-таки? Думай Максе, ти ж письменник) світло кухні.

«Ти ще не спиш?» — з'явилося нове повідомлення від Аліси. Таке проникання в його світ, куди Макс її геть не запрошував (навіть попри всю симпатію до Алісиної наївності), його дратувало і водночас тішило. Тарнавському вже давно ніхто не вділяв стільки уваги.

«Ще не сплю, а ти?» — це було небезпечним, дуже інтимним ходом з його боку. Адже Аліса, напевне, лежить зараз десь у холодному ліжку у своїй гуртязі і пише йому, залізни з головою під ковдру. Максе, навіщо тобі ця задушевна близькість? Навіщо ця вся лолітіана, якщо вона і так приведе тебе або на порносайти, або до кількарразового сексу в презервативі з невірною і штивною, мов колода, малоліткою, й результатом всього стануть лише сум і печаль? Всяка ж бо тварина після коїтусу печальна, і ти також, Максе, і ти також.

«Ні, ми тут із друзанами якраз у клубі бухаємо» — прийшла відповідь від Аліси, а з нею майже одразу і фото: вона в компанії кількох прищавих довговолосих паціків із перекоченими від пари зайвих келихів пива фізіономіями, котрі вже не можуть ні нормально всміхатися, ні навіть сфокусувати погляд на камері. На їх фоні Аліса показує Тарнавському знак кози — форевер геві-метал.

Отож-бо. А ти думав — у вас будуть уті-путі. Те, що Аліса писала йому не сентиментально з-під ковдри, сходячи вся жалем за тим, що Макса немає поруч, а з якогось дурнуватого пабу, будучи в компанії дурнуватих друганів, розізлило Тарнавського (хто знає, може, він би змилюстивився над нею і викликав би таксі, щоби вона приїхала до нього на ніч і розділила поглинаючу екзистенційну тугу в його обіймах). Може, він все це собі сам накрутив? Те, що Аліса в нього втюхалася, хоче залізти до нього в труси, шукає творчого злиття і самозабуття в нього на вістрі, так би мовити, пера? Та вона просто студентка, яка хоче розкрутити тебе на те, щоб ти допоміг їй зробити курсач, який прогляне потім по діаго-

налі п'яний майстер з режисури із Карпенка-Карого, хіба не знаєш, як це робиться?

«Це ваш бенд? “Придурки”?» — натомість, опанувавши себе, написав Макс. Що ж, слава Богу. Слава Богу, що всі неясності і недопрожиті підліткові сентименти відвалюються раніше, ніж вони встигають втілитися в життя.

«Ага! Розробляємо план поїздки. То що, ти з нами?»

«Мабуть, не на цей раз. Мені ще зараз здавати роботу потрібно. Перед Новим роком».

«Роботу? — щиро здивувалася Аліса. — Ти десь працюєш?»

Макс нахмурився. Відписувати чи ні? Він нікому не розповідав, чим займається.

«Пишу деякі тексти на замовлення». Звісно, не треба розповідати зразу ж, що це, в основному, тексти про онлайн-покер. Нехай це звучить так, наче він пише тексти, скажімо, для деяких промов Президента. Він відслужив своє, написав три культових романи, а тепер, зібравши деякі кошти і посоліднішавши, отримавши певний життєвий досвід, став текстовою зброєю особливого призначення, письменником масового знищення, таємним агентом, до якого звертаються спецслужби з усього світу для виконання окремих точкових і дуже філігранних доручень, в яких може допомогти лише особливий, унікальний хист Тарнавського.

«Так ти що, копірайтер?????» — нескінченний ряд знаків запитань, який може виникнути лише в добряче захмелілій голові, ледве вмістився в рядку повідомлень.

«Гм... — Макс і сам не знав, що відповісти на це. — Правильніше сказати, що я іноді маю такі завдання».

Тьху. Які ще «такі» завдання в копірайтера?

«Тобто, все-таки, ти письменник?» — Аліса, видно, хотіла його зачепити сьогодні за живе.

«Слухай, це все мені внапряг, — написав Макс їй прямим текстом. — Уже пізно. Мені завтра рано вставати».

Це була правда. Приїжджала зі Львова Яніна, його подруга, і Тарнавський повинен був зустріти її з поїзда.

«Не пропусти свій шанс», — багатозначно написала Аліса.

«Дякую. Я вже для себе це питання закрит». Це було останнє, що він написав їй того вечора. Макс вимкнув ноут, пішов у ванну, де довго, стоячи за липкою від води блідо-бу-

рою поліетиленовою занавіскою, приймав душ, борючись із думками про те, чи не надто страшно б виглядала Аліса без одягу — худий кістлявий підліток з мінімально розвинутими вторинними сексуальними ознаками. Ці думки його не зігріли, а радше навпаки, засмутили своєю безнадійною тупиковістю, яку Макс відчував щоразу, коли надто довго думав про чийсь плоть. Плоть була тупиком, з якого неможливо вийти, і впершись у нього, можна було хіба до отупіння таранити його іншою плоттю, ніби закликаючи і ту, й іншу до чуда. Однак чудо зникнення плоті ставалося вкрай рідко, і тому після коїтусу всяка тварина була печальною, крім осла і півня, і тільки дурень і смертельно втомлена життям людина могли радіти цим короткочасним вибиванням пробок від високої напруги, які чомусь називають оргазмом (від грецького ὄργασμός — набухання, наливання соком).

Поборовши в собі демона солодїйства, Тарнавський втерся (шкіра, мов молочний шлях, вкрита зірками крапель; цікаво, як укривають краплі її шкіру, всіяну сиротами і дрібними волосинками; це космічно? це б могло бути зоряно?) і пішов спати.

Веселкові єдинорожки несуться в карамелькову безодню

На вокзалі о шостій тридцять ранку було темно і холодно. Мів дрібний колючий сніг. Макс, піднявши комір свого пальта, як міг намагався втриматися, аби не заснути. Довкола нього бродили, мов привиди, люди з валізами, гриміли коліщатками по платформі в пошуках кращого місця, очікуючи біля сусідньої колії прибуття свого швидкого потяга на Харків.

На табло на пероні салатове драже цифр учергове розсіпалося в нову конфігурацію: до прибуття нічного швидкого зі Львова залишалося чотири хвилини. Макс пішов до кіоску, щоб узяти еспресо і, затаючись сигаретою, спостерігав, як починає сірішати небо над куполом Центрального вокзалу.

«Вже під'їжджаємо», — написала йому у месенджері Яніна.

«Дуже добре, — відписав Макс і відправив їй зображення танцюючої на одній ніжці єдиного рожиці з веселковою гривкою. — Я на пероні».

Їх із Яніною поєднувало, певне, що чотири вже роки вкрай неясних стосунків. Спершу Яніна поривалася, щоби вони, як велить галицька традиція, поскоріше повінчалися і, за можливості, переїхали мешкати до Львова, поближче до батьків. Далі, десь через півроку, коли Тарнавський охолов від першого приступу гніву, викликаного цим греко-католицьким шаріатом, він запропонував щось схоже, тільки вже на умовах переїзду до Києва. І, за можливості, обмежитися при цьому усними запевненнями. Бачилися вони раз чи двічі на місяць — іноді Яніна приїжджала до Києва, оскільки всі ці роки займалася підготовкою своєї кандидатської дисертації та їздила на консультації до якоїсь поважної жінки, котра була членом якоїсь спеціалізованої ради із захисту наукових робіт. Іноді Макс приїжджав до Львова, зупиняючись, як правило, або в знайомих, або в готелі — чомусь Тарнавському страшенно не хотілося знайомитися з учтивою галицькою ріднею Яніни, бо це моментально поставило б його у статус жениха, а Тарнавський усіма фібрами душі відчував, що він до цього не готовий. Не зараз. Не тепер, коли він зломлений, розшматований безславністю, коли він розчавлений, а не на висоті. Максowi хотілося, якщо вже й одружуватися, то щоб перебувати в цей момент у zenіті слави. Але, позаяк слава постійно вислизала у нього з рук, перспектива одруження здавалася чимраз примарнішою.

Там їхнє інтимне життя вимагало своїх жертв. Яніна мешкала окремо від батьків разом з університетською подругою, і їх із Тарнавським сексуальне зближення було іноді можливим, а іноді ні, неначе хтось невидимий постійно в житті Макса підкидав монету. Останні рази монета все частіше випадала так, що тільки посилювала думки про літературне (та й, хто зна, може, реальне) самогубство.

Нарешті важка кавалькада вагонів здалеку заблимотіла жовтим ліхтарем, у промінні якого можна було розгледіти заметіль, що з початком світанку тільки посилилася. Поїзд поволі під'їхав (провідниці вже стояли біля відчинених дверей, напоготові зразу ж опустити східці, як тільки потяг

зупиниться), і зустрічаючи миттєво кинулися хто в голову, хто у хвіст поїзда вітати прибулих. Макс із безнадією вдивлявся в номери вагонів, що мелькали перед очима, розуміючи, що зараз фактично він запускає лише нову безглузду серію подій — Яніна буде цілими днями на кафедрі, ночуватиме у своєї тітки Зоряни, і їм, може, вдасться зустрітися кілька разів десь на обідніх перервах, похапцем з'їсти по сендвічу з лососем і салату «Цезар» й розбігтися, лобизнувши акуратно (щоб не розмазати помади Яніни) одне одного в уста, пропахлі цигарками і кавою. Для чого це все?

Врешті, вгледівши номер потрібного вагона, він кинувся бігти разом з усіма. У кінець поїзда. А може, у його голову.

* * *

— Слухай, я справді поспішаю, — сказала Яніна, нервуючи ще у таксі. Крізь запотілі вікна автівки можна було бачити притрушені снігом чорні гілки дерев у ботсаду на метро «Університет», і, орієнтуючись за деревами, можна було стверджувати, що через затори їхнє авто тягнеться ледве-ледве.

Вони спробували проскочити ранкові затори на бульварі Шевченка, щоб Яніна встигла прийняти душ і поснідати у Тарнавського перед зустріччю на кафедрі, але через сніг і ожеледь шанс було майже втрачено.

Завтра, у п'ятницю, в Яніни мав бути захист, і вона вся сиділа в машині, мов кішка, яку вдарило струмом — наїжачена, готова будь-якої миті зірватися на крик. Усі вікна в машині запотіли, і це створювало ще більшу неясність з приводу їх просування.

— Ти не спала цілу ніч? — спитав Тарнавський, стараючись, щоб його голос звучав стурбовано, а не флегматично. Максові здавалося, що розміреність і безвідповідальність його життя, особливо тепер, цього грудня, була насмішкою над тими випробуваннями, через які доводилося проходити із захистом дисертації Яніні. Звісно, Тарнавський теж міг би спробувати зайнятися наукою, але, відверто кажучи, не бачив сенсу. Він досі сподівався, що зможе стати легендою літератури, а не легендою кафедри розвитку туризму, де йому довелося провчитися п'ять років, аби не йти в армію.

Яніна обдарувала Макса трохи диким, нетутешнім поглядом.

— Після захисту вже відісплюся, — вона нахилилася до водія, котрий, точно так само, як Макс, флегматично сидів за кермом (між ними з водієм, здається, моментально встановилися з цього приводу певна солідарність і порозуміння). Складалося враження, що той нічого не робив, аби пришвидшити їх рух через корки. — Вибачте, ви можете трохи швидше їхати? Ми справді дуже поспішаємо.

— Аварія попереду, — байдуже знизав плечима водій.

Яніна, в дублянці з м'яким кожушком на вивороті, з дорогою завивкою на темному волоссі, з ідеальним макіяжем — так, начебто щойно вийшла із салону краси, впала втомлено назад на спинку сидіння і важко видихнула, здуваючи з обличчя один із важких, пристрасних кучерів.

— Зараз, тут проїхати ще кількасот метрів.

Вони замовкли. Макс відчув, що їм із Яніною знову немає про що говорити, хоч вони й не бачилися уже кілька тижнів, не рахуючи зідзвонів по скайпу.

— Ми зможемо сьогодні вийти десь прогулятися? — спитав Тарнавський, наперед знаючи, що зараз цікавитися такими речами у Яніни небезпечно (та вся сиділа стиснутою, як пружина, і потрібно було зовсім небагато, аби вона, врешті, в когось вистрілила).

Яніна смикнулася сказати щось різке, але стрималася. Коли вони в коркові просунулися достатньо, аби вже можна було розгледіти крізь сніг білі обриси будівлі метро «Університет», Яніна заметушилася.

— Зупиніться тут, будь ласка, — сказала вона водієві. — Я поїду далі на метро.

Водій повернув півметра до узбіччя, і Яніна, не дивлячись на Макса, рішуче вийшла із машини, і, переступаючи через сльоту під ногами, пішла сама до багажника.

— Ох, уже ці феміністки, — озвався Макс, розводячи руками, коли піймав на собі запитальний погляд водія у дзеркалі заднього виду.

— Допоможіть їй, може, — порадив водій.

— Думаєте, варто? — все ще сидючи непорушно і дивлячись на водія у дзеркальце, скептично спитав Макс.

Врешті, водій, побачивши, чи, швидше, навіть почувши за звуком, що Яніна зараз відламає йому замок від багажника, тихо виговорившись про чиюсь матір, вискочив із машини у снігопад. Навколо сигналізували автомобілі, з привідчинених дверей затягнуло смородом відпрацьованих газів.

«Ну що, Макс, може, тобі також час виходити?»

Та навіть не знаю, відповів він своєму вічному опонентові (критику, читачеві, в'їдливому журналістові, чи хто там ще сидить у нього в Супер-Его після п'яти років відносно вдалої і п'яти років відносно невдалої літературної кар'єри). Тарнавський сховав на секунду обличчя в долоні. Що він тут взагалі робить?

Макс із риком, ніби прориваючись крізь тугу пелену, відірвав долоні від обличчя (ця темрява, хоч і крихітна, і короткочасна, була такою затишною) і, прихопивши поли свого пальта, теж вийшов із таксі. Яніна, завалюючись на високих каблуках, намагалася тягнути свою валізу крізь коричневу снігову мокрину. По Янініному обличчю було видно, що підходити до неї вже стає небезпечно.

— Розрахунок карткою, — гукнув Макс водієві, а той, не озираючись, неначе Макс і справді був парією, якому не тисли руку навіть шофери таксі, лиш кивнув головою і поспішно сів у автомобіль. Навкруги виблискували ввмікнуті фари іномарок, а хтось, у кого здавали нерви так само, як і в Яніни, десь унизу проспекту, в самому кінці затору, настирливо, уже кілька хвилин підряд, тиснув на сигнал.

— Яніно, зачекай! — загукав Макс, наздоганяючи її.

— Твою матір, я ж мала ще помити голову! — огризнулася вона невідомо кому і ще енергійніше побрела крізь сніги до входу в метро.

* * *

Поки Тарнавський готував їм сніданок, Яніна, страшно гримаючи у душовій якимись важкими речами (здавалося, вона жбурляє феном об підлогу), намагалася навести красу. Вона вискочила з ванної, загорнута в рушник.

— Чому в тебе такий срач? Ти не міг прибрати до мого приїзду? — прошипіла Яніна.

— Я тобі приготував грінки, — спокійно відповів він.

— Ти можеш хоч зараз не курити? Я приїду вся в диму, — вона піднесла до носа рукав шерстяної сукні, що лежала урочисто розкладеною на дивані, понюхала її і роздратовано жбурнула назад. — Капец. Я буду вся смердіти. Треба було їхати до цьоці Зоряни.

— Тобі каву з вершками? — спитав Макс, мовчки гасячи сигарету в попільниці на кухонному столі. Безлад був хіба що на ньому — але чи мала право жінка, котра не прожила на цій квартирі й тижня, судити, що є космос і що є хаос в його універсумі? Чи знає вона, з чого ліпить вічна творча вселенська сила найгеніальніші свої шедеври? Тарнавський сперся об одвірок плечем.

— Я можу тобі якось допомогти?

— Не стій у проході, — буркнула Яніна, несучись із майже півлітровою банкою якогось крему, від якого за метр відгонило болгарськими ружами, назад у ванну. З грюкотом затраснула двері за собою, так що, мабуть, у сусідів внизу посипалася штукатурка.

Макс усміхнувся. Раптом йому стало легко, і він ніби відсторонився від усієї цієї ситуації. Наївні та сентиментальні сподівання, що в них із Яніною буде хвилин сорок перед виходом, аби прилягти і подрімати разом у затишних обіймах, зайнявшись перед цим сексом, розсипалися, мов банка з кавою, що впала з найвищої полиці. Ні, Яніна не завжди була такою. Вона успішно відбуде свій захист, видихне, потім знову зателефонує Максowi, почне вибачатися і говорити: *як ти мене такою терпиш, і пробач, я стаю такою стервою, і я так нервувалася, вибач мені, будь ласка*. Вони помиряться і знову заживуть у злагоді — він у Києві, вона у Львові, і раз на два тижні трахатимуться десь на тапчані в її подружки без презервативів (так їм обидвом подобалось більше), стараючись аби нічого при цьому ненароком не втрапило в її вогку розпашілу болгарську ружу (в них обидвох була параноя з приводу можливої Яніниної вагітності, яка б поставила хрест на її кандидатській і на його богемній холостяцькій свободі).

Врешті, Яніна перестала носитися між ванною і кімнатою й лягати сама до себе. Кава вже вистигла, Макс встиг перечитати всі новини за останні дні. Яніна з темно підмально-

ваними високими вилицями і чорними, як тільки й уміють це робити львівські незаміжні дівчата, тінями довкола очей, присіла біля нього і жадібно вгризлася в намазаний маслом тост.

— Я допоможу тобі з продуктами, — сказав Макс. — Залиши мені список, я все привезу.

Захист мав відбутися завтра, а після захисту, відповідно до старої радянської традиції, здобувач наукового ступеня повинен був влаштувати невеличку діюнісію, з крекерами з ікрою, канапе з печінкою тріски, тарталетками з рибним фаршем та іншими академічними принадами. Приготувати всі ці накладанці бралася племінниця цюці Зоряни, Янінина кузина Оля. З нею Макс мав би поїхати у якийсь мегамаркет і закупити все необхідне: голову білуги на заливне, печінку білого ведмеда, відро омарів, жмут кальмарів, дроздів, перепелів, куропаток, барильце файного коньяку, бочечку наливки і так далі — все необхідне для університетської оргії.

Яніна, жуючи грінку і притримуючи шойно підкручене волосся, намагався комусь відписувати в телефоні. Вона з вдячністю подивилася на Тарнавського.

— У-гугу, — сказала Яніна з повним ротом.

— Та без питань, — посміхнувся він.

Найкраще тістечко в гіпермаркеті

Янінина двоюрідна сестра Оля вчилася на першому курсі в університеті харчових технологій на заочному. Вона, наскільки міг судити Макс про Янінину київську родину, вирізнялася серед решти родичів. Оля, правду кажучи, була Яніні навіть не двоюрідною сестрою, а якоюсь ще більш далекою родичкою Яніниної тітки з глухого карпатського села на Івано-Франківщині, яку батьки відправили в столицю, аби та знайшла крашу долю. Оля зірок з неба не хапала і на жодні дисертації у своєму житті не розраховувала. Вона, попри неповні сімнадцять, була навіть якоюсь аж занадто дорослою і міркувала так само зріло — практично і чітко.

Оля чекала його біля гіпермаркету, невисока скромна гуцулочка у джинсовій курточці і білих кросівочках, вершина мрій сімнадцятилітньої дівчинки з провінції.

— Привіт! — гукнув він ще здаля.

— Добрий день, — ввічливо, але стримано привіталася Оля, і Макс нагадав собі, що це вона для нього психологічно майже одноліток, а Макс для неї — ого-го який дядько, років на двадцять старший.

Оля була делікатною миловидною дитиною з особливою карпатською смаглявістю, скромна і небагатослівна. Тільки по руках було видно, що вона з дитинства тяжко працювала. Оля підробляла тим, що допомагала вуйкові Іванові, чоловікові цьоці Зоряни, в офісі в ролі прибиральниці. Окрім того, на Олі було майже все домашнє господарство родичів — ті були надто зайняті, щоб доглядати за домом самотужки. Вуйко Іван мав великий бізнес, пов'язаний з продажем квартир, а цьоця Зоряна була помічником ректора в одному з київських університетів — то, власне, з її подачі Яніна пішла в науку. Оля готувала їсти для дітей цьоці і вуйка. Школярі поверталися в обід з гімназії, а потім йшли до репетиторів і на різні гуртки, вона ж годувала всіляку живність — собаку, kota, папужку, шиншилу — а в другій половині дня виїжджала наводити порядки в офіс до вуйка Івана. Коли при цьому вона ще встигала здавати екзамени, Макс не уявляв. Кожного разу, коли Тарнавський бачив Олю, йому ставало незручно. Історія її життя вселяла в Макса глибинний екзистенційний *Angst** шкільної програми української літератури про долю наймичок. Розрішити цей метафізичний неспокій могли, здається, тільки ЛСД або Карл Маркс. Хоч Оля й була більше, ніж удвічі молодшою за нього, Макс сприймав її як посланницю могутніх сил долі, лютої та безпощадної, які змусять тебе одного дня усміхатися так само скромно і ввічливо, як Оля, і відповідати на запитання про справи тихим голосочком: «У мене все добре».

— Що скажеш? Як життя? — спитав він у Олі.

---

* *Angst* (нім. страх) — термін, введений данським теологом і філософом С. К'єркегором на позначення метафізичного неспокою і тривоги.

— Дякую, все гаразд, — як звичайно, тихим, покірним голосом відповіла йому Оля з усмішкою. — У мене є список і гроші, а ви мені допоможете це все занести, так?

Макс кивнув. Йому було трохи незручно від того, що мозковим центром цієї операції була маленька Оля — в неї були і ключі від дорогих квартир, і кільканадцять тисяч гривень на всі покупки, і розуміння, що де шукати, а він, Макс Тарнавський, людина з потужним культурологічним бекграундом, той, хто, можливо, кшталтував уми цілого покоління і як ніхто торував своїми книжками шлях Україні на Захід, у Європу, виконував тут роль молодшого ельфа з книг про Гаррі Поттера, якому довіряють лиш тягати в пакетах голову білого ведмеда і печінку білуги, чи, може, навпаки, печінку ведмеда і голову білуги, зрештою, яка різниця.

У цю похмуру обідню пору неозорий торгівельний центр був практично порожнім. Озброївшись великим возиком на продукти, вони рушили рядами з нескінченними стелажками, біля яких Оля час від часу просила зупинитися, щоб покласти ту чи іншу річ. Високі вікна торгового центру, прикрашені красивими дрібненькими гірляндами, давали небагато світла — за вікном падав лапатий сніг, який одразу танув. Неяскраві жовті лампи, що звисали з незбагненої висоти, розгледіти яку, здається, крихітним покупцям з їхніми маленькими, з макове зерня, візочками, не було змоги, робили коридори між стелажками, заповненими згори донизу продуктами, навіть затишними — можна було собі уявити, що ти у якомусь казковому замку. Грав негучний, але бадьорий м'юзак — щось різдвяно-солодкувате, з дзвіночками, веселими джазовими чорно-білими колінцями фортепіано і якимись «кольоровими» чоловічими квінтетами родом з американських п'ятдесятих — так, наче ми тут, у недокапіталістичній Україні, що ніколи не знала бід апартеїду і завжди була винятково добре налаштованою до нашого чорношкірого брата, котрий коли-не-коли та й прочитає тобі щось із Шевченка або, вряди-годи, заколядує й попросить *дядьку, п'ятака*, наче ми тут на п'ятому році війни, на початку двадцять першого сторіччя, живемо в якійсь емуляції американської мрії, яку виготовляють спеціально на експорт у країни третього світу. Втім, Макс не міг не відмітити, якою

привабливою була ця емуляція, і ці стелажі, повні продуктів, і цей теплий квінтет чорношкірих голосів, і як легко він капітулює перед цією мрією, ніби стаючи українським арахісовим маслом, яке намазують на тости в романах американських авторів.

— П'ять пачок паперових рушників, — зачитала Оля, і Макс, виринаючи зі своєї дрімоти, почав складати з полиці великі паки з паперовими рушниками (зупинись, Тарнавський, припини уявляти собі, що вони збираються робити з цими рушниками в такій кількості).

— Я засинаю, — сказав, врешті, Тарнавський, коли вони рушили далі. — Давай підємо вип'ємо кави? Я пригощаю, — додав він, побачивши, що Оля завагалася. Дівчина поглянула на годинник на своєму непретензійному смартфоні.

— Мені треба буде за дві години бути як штуч у цьоці Зоряни вдома, бо вже малі си зи школи вертають.

Макс узяв у Олі список продуктів і пробігся по ньому поглядом.

— Ми вже половину взяли. Пішли, треба зробити собі перепочинок.

— Ну, най буде, — Оля нарешті усміхнулася. — Але хіба на п'ятнайцять мінут.

— Так там якраз всі сири, хліби, ковбаси, — наполовину невинним, а наполовину спокушальним тоном мовив Макс, розвертаючи їх возик у бік площадок із ресторанчиками. — Нам по дорозі.

Аби не йти мовчки, Макс спитав:

— Оль, а у вас на селі коли виходять заміж?

Оля раптом спалахнула. Її щічки зарум'янілися.

— Та хто як. Та якщо беруть, то після школи. А не, то, може, в місто поїде і там кого знайде.

— А ти чого ще не вийшла заміж?

Оля зачервонілася ще дужче.

— А чого ви так питаєте? Може, самі хочете взети? — перейшла вона раптом в атаку і зблиснула очима.

— Ясно, що хочу. Хто б таку дівку не хтів, — сказав Тарнавський, розвертаючи возика біля кав'ярні й даючи Олі пройти до вітрин з розмаїтими булками, пундиками, рогаликами й круасанами. Коли дівчина, кинувши на нього збентежений погляд, оминула вітрину, Макс пішов слідом за нею.

— Дві кави, прошу, — замовив він. — Тобі з молоком?

— Так, — кивнула Оля і зробила вигляд, що пильно роздивляється випічку на вітрині.

— Бери ось цього, — тицьнув він пальцем у пишну листкову булочку, помережану литим шоколадом і присипану кольоровими цукатами. — Це їх король.

— Мені ось цю, — Оля, не дивлячись на Макса, показала хлопцеві за прилавком, лиш трохи старшому за неї, на невеличкий круасан.

— Ну, як хочеш, — сказав він байдуже. — А мені ось цього. Так, ось цього. Короля булок, будь ласка.

Узявши своє замовлення, вони сіли на краю великої безлюдної площадки, всуціль заставленої порожніми столиками та кріслами. Все ті самі мовчазні теплі лампи, що у непроникних металевих плафонах звисали звідкілясь із темної павільйонної безодні над їх головами, робили атмосферу камерною, хоч, за відсутності людей навколо, й не такою затишною.

— Так що, вийдеш за мене? — сказав Макс, розламуючи свого короля булок навпіл і кладучи собі шматок до рота.

— А йдіт, йдіт, — сказала Оля недовіжливо. Мабуть, якесь карпатське замовляння від вроків. Втім, Оля, як дівчина бувала, вже зрозуміла, що дорослі дядьки з нею жартують, і опанувала себе. Короткочасний біль, який Макс відчув у її словах хвилину тому, змінився на жартівливу, непробивну броню. — Нашо я вам ся здала? У вас он Яніна є.

— Та Яніна шо? Буде тільки книжки писала. Мені хіба така жінка треба? Ти мені тефтели будеш робити, голубці, перець фарширований. Завиванці. Прала би мені все, прасувала. Яніна того не любить.

— Та винайміть собі тоді хатню робітницю, як вам таке треба, — несподівано для Макса обрізала Оля, ковтаючи акуратно каву з білосніжної, ідеально-округлої, не позначеної жодним торговим клеймом порцелянкової філіжанки.

«Отак, Максе. І суди фемінізм добрався уже». Сільські дівчата, втім, завжди вміли відповісти так, що у вусі засвербить. Так що пий своє американо, придурку.

— Ну гаразд, вибач, — Макс знітився і вирішив, що треба свою зніченість показати — може, воно розжалобить Олю. —

Невдалий жарт був. Як тобі загалом, у Києві? Не сумуєш за Карпатами, за природою, за рікою?

— А що за ними сумувати? — знизала Оля плечима. — Там за цілий день знаєте як наробишсі? А тут раз-два, обід зварила, потім до вуйка Івана поїхала, прибрала все, і сидиш собі далі в телефоні, не?

— А далі як? Усе життя будеш у вуйка Івана?

— А тут вивчусі, може, яку роботу знайду. А може, і в вуйка Івана буду, він теж файно платить. Шось родині передам, шось мені буде. Такої ліпше, ніж все життя біля корови ходити.

Вони замовкли. Макс сидів, жуючи повільно свою королівську булку, і погляд його постійно прилипав до великих, під саму стелю, вікон ген у самому кінці торгового павільйону. Схоже, там ішов сніг. Не те щоби він серйозно думав про Олю, але на секунду Тарнавському здалося, що він міг би врятувати щось крихке і раниме в цій дівчинці. А вже за мить виявилось, що, можливо, нічого такого крихкого в ній і не було, і рятувати не потрібно було, а вся ця трагічність української літератури, весь цей так званий наймицький цикл, — суцільний фарс, в якому телепні-селяни єдино й можуть щось утямити в цьому житті, якщо їх вгріти як слід батогом, і жаліти там, власне, немає кого.

— Цікаво, — гмикнув і посміхнувся кутиком рота Макс, крутячи своє горнятко, ще на третину наповнене чорною, з бурою нафтовою пінкою, кавою і згадуючи собі раптом Алісу. — Ти мені просто нагадала одну мою знайому. Ви одного віку. Але два різних світи. Зовсім.

— Нам уже треба йти, — Оля слухала уже впіввуха, совгаючись на кріслі й неспокійно позираючи на годинник. Вона, на відміну від Макса, який не подужав короля випічки й на половину, доїла свій невеличкий круасан, випила каву і вже збиралася рушати далі.

— Авжеж, — сказав він. Витер рота серветкою і, зіжмакавши її, під непомітним невдоволеним поглядом Олі кинув у тарілку, на якій лишилося лежати, ще прикрашене шоколадом і кольоровими зацукреними шматочками фруктів, не з'їдене й наполовину найкраще тістечко в усьому гіпермаркеті.

Вони справилися із закупами досить швидко. Оля діяла чітко, вона добре знала, де знайти печінку тріски, де ікру на канапки, скільки брати вина, коньяку і горілки. Поглядами з Максом вона старалася не перетинатися, а в Тарнавського було таке відчуття, наче він щойно зробив найганебніший вчинок у своєму житті — слава Богу, хоч після цієї кави у Олі не з'явиться від нього дитини, бо відчуття було саме таким, наче Тарнавський її збезчестив і зробив покриткою. Ну, або мало не зробив, але, знову ж таки, слава Богу, все обійшлося.

Оля, поки він складав продукти зі стрічки біля каси у возик, розраховалася за все карткою і вже встигла викликати таксі до виходу з гіпермаркету. Макс готовий був іти за нею, та раптом побачив на касі смішні карнавальні окуляри з поляризованим райдужним склом, на яке було хитромудрим чином нанесене зображення очей. Було в них щось із шістдесятих.

— Дайте мені ще ці окуляри, — попросив Тарнавський у продавчині перед наступним покупцем, загальмувавши чергу, що вже встигла вишикуватися за ними. Сам не розуміючи навіщо, Макс заховав окуляри у внутрішню кишеню пальта і, побачивши, що Оля нетерпляче чекає його біля розсувних дверей, посунув возика до неї.

Повантаживши весь крам у таксі, вони виїхали з внутрішнього двору гіпермаркету і рушили на кафедру до Яніни, щоб те добро перенести в якийсь із кабінетів до завтра.

— Мете сніг, — відмітив Макс, сидючи на передньому сидінні, просто аби підтримати розмову з Олею, але та вже була повністю поглинута своїм телефоном. Водій теж ніяк не відреагував, зосередившись на складній, вкритій сльотою дорозі. Двірники в машині ледве справлялися, змітаючи важкий мокрий сніг донизу.

Тарнавський дістав телефон. Несподівано на ньому з'явилося нове повідомлення від «Alice Propellerhead», і воно зблиснуло Тарнавському в серці, немов вогник серед полярної хуртовини, повної снігу і вітру. Макс швидко відкрив повідомлення і прочитав:

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.